

Ein miðvís ætlan

Oddagrein

Í august mánað 1992 varð "katastrofualarmur" í forsætismálaráðnum í Keypmannahavn, sum umsitur Føroyar. Orsøkin var, at dansk umsitingarlíka-sæla hevði loytt ódugnaligum føroyskum banka-nevndum at koyrt bankakervið í Føroyum út í púr-asta ófri. Alt tyðir upp á, at danskir serfrøðingar longu tá tilrættalagdu tað vit nú vita er hent hesi seinastu góðu tvey árin.

BANKAKREPPUR vóru í Schluters-tíðini ikki nakað heilt óvanligt fyrbrigði í Danmark, men tað eydn-aðist altíð at greiða hesar kreppu, uttan at staturin officielt fór inn og hjálpti til. Aftaná er tað nú kortini komið fram, at staturin yvir skattin alla tíðina hevur havt eina fingur við í spælinum. Men tað er ikki tað vit skulu víðgera her í dag.

DANSKIR serfrøðingar hava longu í 1992 vítað, hvussu umfatandi tann føroyska bankakreppan fór at verða, og at tapið helst fór at ligga um 3 milli-ardir krónur. Og hetta eru so stór tøl, at eingin peningastovnur fríviliga vildi fara inn í nakað ar-rangement fyri at bjarga føroyska bankakervinum.

BORGARLIGA stjórnin kundi ella tordi ikki at gera nakað við statskassanum, og so var at finna onkr-an, sum henda danska umsitingarfadesa kundi hongjast upp á, og tað bleiv soleiðis tann føroyski landskassin og tann føroyski skattaborgarin, ið skuldu gjalda fyri hesa rokning. Ambóðið bleiv Figg-ingargrunnurin.

Í stovningarsamtýktini fyri Figg-ingargrunnin, ið er skrivað í ldnadmálaráðnum, stendur, at eitt endamálum er at syrgja fyri kapitali til "de større færøske banker". Mangur undraðist tá yvir hesa orðing, men sum tíðin er frálíðin, er skilið, at her var talan um, at Fossbankin ikki skuldi bjargast, men at tað skuldi eisini tilføra kapitalur til Føroya Banka. Tí - hvi skriva "Banker" í fleirtali? Sostatt varð avgerðin tikið um, at Svb. og FB skuldu hava kapital úr Figg-ingargrunninum.

SUM sagt, skjalið varð skrivað í ldnadmálaráð-num. Ei undir í at teir konservativu ikki vilja hava nakra dómarakanning av hesum málinum, tí onkur av teirra toppum kundi fingið eitt forkláringspro-blem m.a. Poul Schluter og tann í dag so nógv um-talaða Anne B. Lundholt, ið var ldnadmálaráð-harri og soleiðis hevði ábyrgdina av bankalóg-gávuni. At Nyrup so er fallin í tí beklagiliga felluna at vera loyralur móti sínum undanmanni í hesi sak og at dekkja embætisverk sitt inn, tað er bert at harnast um.

GIVIÐ er at stovningarskjalið hjá Figg-ingargrunnin-um er eitt dokument, sum alt ov lítið hevur verið givið gætur í tí bankatosi, sum hevur verið. Men tað er tó eit dokument, sum hevur havt eina redak-tiónskomite, og tað kundi verið áhugavert at fingið hesa fram í ljósið: hvør hevur tilnevnað skjalið, hvør hevur verið við í avgerðunum og hvør hevur longu tá sett kósina, ið hongdi 3 mia. um hálsin á tí føroys-ka skattgjaldaranum, sum nú er við at doyggja rentudeyðan av hesi skuld, ein skuld, sum er á-byrgd hjá danska statinum, ið upp gjøgnum 80-ini ikki rækti sínar skyldur at umsita dansku banka-lógirnar, ið eru galdandi í Føroyum, forsvarligt. Dan-ireiga at strika hasar 3 mia. Stóðan í dag er, at teir konservativu vilja krógva eina miseydnabá um-siting í teimum ministerium teir høvdu og Nyrup vil dekkja yvir eina embætisstætt, sum miðvíst legði ætlan fyri at fáa vanliga føroyingin at gjalda fyri eina miseydnabá umsiting embætisverki.

SOSIALURIN

Tíðindablaðið Sosialurin avdúkar:

Partabrævabýtið var partur av eini ætlan

Okkurt bendir á, at danska stjórnin longu áðrenn Sjóvinnubankin varð bjargaður í okt. 1992 hevði eina miðvísa ætlan við bankunum. Eitt skjál, sum er gjort í ldnadmálaráðnum vísir, at talan hevur alla tíðina verið um at bjarga FB eisini.

Tað er nógv, sum bendir á, at táverandi danska stjórnin longu væl undan bjarging-ini av Sjóvinnubankanum tann 6. oktober 1992 greitt visti, hvussu stóðan var í hinum stóra bankanum, Føroya Banka, og at tað tá varð arbeitt bæði skjótt og miðvíst at leggja eina ætlan, ið fendi um allar føroysku bankarnar. Teir stóru skuldu bjargast av føroyska landskassanum, meðan Fossbankin skuldi stongja.

Skjalið

Hetta er nakað av tí, sum vit kunnu lesa úr tí skjali, sum Tíðindablaðið Sosialurin í dag almennakunnger.

Talan er sum so ikki um nakað loyniligt skjál. Hetta skjál finst á mongum hond-um. Tað áhugaverda við skjalinum, sum er viðtøkur fyri Figg-ingargrunnin, er ein av endamálsgreinum, sum sigur:

"Fonden har følgende formål: at indskyde og besidde ejerkapital i de STØRRE FÆRØSKE BANKER.

Uppskotið til hesar við-tøkur er skrivað við undan 6. oktober 1992, tá bjarg-ingin av Sjóvinnubankan-um fór fram. Tað er felt niður á papír í danska ldnadmálaráðnum, hvørs ráðhári tá var Anne Birgitte Lundholt úr konservativa flokkinum og nú framsögu-kvinna í bankamálinum.

Tað markhátliga í øllum hesum er, at eingin hevur givið umrødda skjali gætur, tí tað er meira ella minni alment.

Nettup við at brúka vend-ingina "de større færøske banker" og nettup tí, at hetta er skrivað, áðrenn Sjó-vinnubankin varð bjarg-aður, ber í dag til at siga, at danska stjórnin var full-vitandi um stóðuna í Føroya Banka - hvussu stóran ka-pital hann fór at hava fyri neyðini fyri at verða bjarg-aður - langt áðrenn tað kom upp á tal yvirtaka Føroya Banka frá Den Danske Banke.

Eini kelda, sum Sosialurin hevur tosað við, sigur, at hetta skjalið greitt vísir, at avgerðin um at Føroya Banki skuldi hava kapital er tikið longu áðrenn 6. ok-tober í 1992.

Keldan sigur við Sosialin, at alt tosið um, at tað er Den Danske Bank, sum hevur lumpað og snýtt føroyingar er burturvið ella í hvussu er sera ivasamt. Á hvønn bankin so hevur spælt við saman við stjórnini er so ein annar spurningur. Men tað er fyrst og fremst forsemlsi frá stjórnini at umsita bankalógina, sum eisini er galdandi fyri Føroyar, ið er orsøkin til, tað sum víðari hendir.

Avgerðin um hvat skuldi henda við Føroya Banka og tvs. siga partabrævunum og harvið hvør skuldi hanga upp á skuldina er longu tikið í ldnadmálaráðnum í i oktober ella kanska í september 1992.

Danskir myndugleikar høvdu longu tá forútsið, hvussu nógvur pengar ban-karnir skuldu hava. Hvar-jar avtalur so eru gjørdar millum stjórnina og Den Danske Bank longu tá stjórnin varð greið um stóðuna hjá allari banka-skipini í Føroyum, er óvíst.

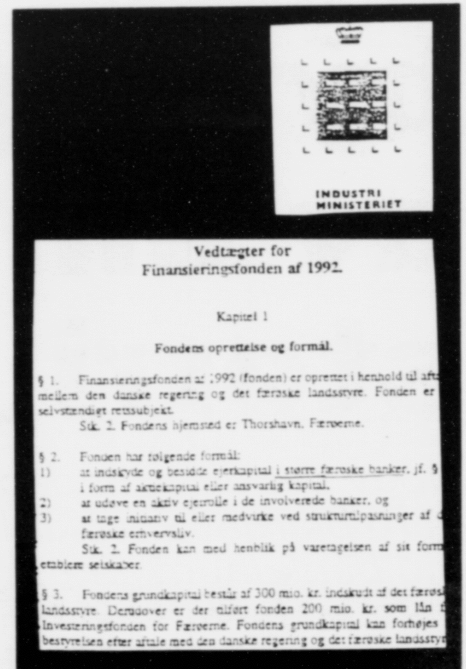
Lótu Fossbanka fara

Ein annar spurningur er stóðan hjá Fossbankunum. Keldan vísir á, at stjórnin sambart skjalinum longu áðrenn 6. oktober hevur gjort um, at tað bara skulu vera teir stóru bankarnir, Sjóvinnubankin og Føroya Banki, sum skulu bjargast og hevur harvið longu tá avgjørt av kappi høvdið av Fossbankunum.

Keldan sigur við Sosialin, at ein dómarakanning av øllum bankamálinum út frá hesum skjalinum helst vil enda aftur hjá ldnadmála-ráðnum. Spurningarnir verða tá, nær hetta skjalið er skrivað, hvør hevur skrivað tað og hvi.

Tann persónurin, sum í dag berist sum úlvur á skóg ímóti eini dómarakanning, er Anne Birgitte Lundholt úr tí konservativa flokk-inum, sum júst var ldn-admálaráðharri í stjórnini hjá Schuter.

Hvi vilja teir ikki sleppa eini dómarakanning framat spyr keldan og heldur fyri, at tað er tí, at tað tá kemur fram, at avgerðirnar longu vórðu tiknar yvir høvdið á føroyingum, áðrenn 6. oktober 1992. Tá var alt tilrættalagt.

Væl lagt tilrættis

-Danir søu longu tá, at bankabjargingin koma at kosta millum 2,5 til 3 mia. og teir søu eisini, at teir kundu ikki fáa nakran danskan banka at taka ábyrgdina av hesum.

Planurin er so tann, at teir fyrst skulu bjarga Sjóvinnu-bankan og fara so spakuliga í gongd við at slúsa Føroya Banka inn í tað føroyska systemið, soleiðis at Figg-ingargrunnurin lógliga kann fara inn og spræna pengar inn í Føroya Banka eisini. Tað gera teir m.a. við partabrævabýtinum.

Keldan sigur við Sosialin, at teir, sum hava skrivað viðtøkurnar fyri Figg-ingargrunnin í ldnadmála-ráðnum - sí skjalið - hava vítað meira, enn teir hava fortalt føroyingum.

Avleiðingin av øllum hesum er, sigur kelda okk-ara víðari, at tann danski staturin eigur at "hang-a" upp á 3 mia. l.r. Teir hava latið øll 80-ini í Føroyum gingið uttan at umsita

bankalógina, soleiðis sum stjórnin hevur ábyrgd av.

Her er talan um umsiting-arslørari av tí danska stat-inum gjøgnum 80-uni og so vaknar hann við kaldan dreyim í 1992 og sær, at okkurt er heilt galið.

Staturin kann ikki fara inn og bjarga bankunum av principiellum orsøkum og tí verður rokningin send til landskassan. Konservati-vi flokkurin verjur síni mini-sterie og Nyrup embætis-mannastættin.

Keldan sigur at enda við Sosialin, at Figg-ingarfúrlitid var í Føroyum í august í 1992 fyri at kanna stóðuna. Tá vóru teir longu varugir við, hvussu til stóð. Men teir fingi eitt stórt sjókk, tá teir søu, hvussu illa stóð til og varð beinanvegin farið und-ir at gera eina ætlan.

-Orðini í viðtøkunum fyri Figg-ingargrunnin "de større færøske banker" benda á, at so er sigur keldan við Sosa-lin. (Lesið eisini oddagrein um málið.)

jan